

ЮВІЛЕЇ

УДК 94(477)

Олександр Асадчев

ДО 110-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ А. Л. МІХНЬОВА

Статтю присвячено видатному українському вченому-терапевту, доктору медичних наук, професору, заслуженому діячу науки Української РСР А. Л. Міхньову.

Ключові слова: *Анатолій Міхньов, заслужений діяч науки Української РСР, кардіолог, Українське товариство терапевтів, Київ, селище Радуль, Київський медичний інститут.*

Анатолій Львович Міхньов народився 1 липня 1909 року (18.06.1909 за старим стилем)¹ у слободі Радуль Любецької волості Городнянського повіту Чернігівської губернії (нині – смт Радуль Ріпкинського району Чернігівської області) в багатодітній родині радульського міщанина Льва Стефановича Міхньова, який працював на сплаві деревини по Дніпру та його притоках з лісових масивів Білорусі до Києва, Кременчука, Катеринослава (нині – Дніпро) та Херсона. Лев Стефанович разом з дружиною Анастасією Артемівною виховував одинадцятьох дітей – восьмерих синів та трьох доньок; Анатолій був наймолодшим серед них².

Сім'я Міхньових не була заможною, тому змалечку він мав певні обов'язки, допомагав матері в хатніх справах, по домашньому господарству, навчався у батька важкій справі – зв'язуванню лісоматеріалів у плоти.

Залишившись сиротою в дитячому віці, Анатолій з 13-ти років розпочав трудову діяльність робітником артілі працівників Радульського союзу спеціалістів по зв'язуванню та сплаву лісоматеріалів, яка виконувала роботи за договором з «рауполсплавом» Середньо-Дніпровського району Управління уподніпросплаву³.

Відмінно навчаючись у Радульській семирічній школі, Анатолій шоліта працював

1 Метрична книга Радульської єдиновірської церкви Покрова Пресвятої Богородиці, 1909 р. // Держархів Чернігівської обл. Ф. 679. Оп. 10. Спр. 2081. Арк. 111 зв.

2 Сповідний розпис Радульської єдиновірської церкви Покрова Пресвятої Богородиці, 1914 р. // Держархів Чернігівської обл. Ф. 679. Оп. 1. Спр. 460. Арк. 49 зв.

3 Управління уподніпросплаву – Управління уповноваженого з проведення сплаву дров і лісоматеріалів у Дніпровському басейні, до складу якого входили «рауполсплави» (районні уповноважені): Середньо-Дніпровського району, розташовувався в м. Києві та Верхньо-Дніпровського району – в м. Гомелі, а також сплавні контори. Уподніпросплав підпорядковувався Головному лісовому комітету (Головліському), утвореному відповідно до постанови Раднаркому РРФСР від 27 грудня 1918 року «Про заснування Головного лісового комітету», на який покладалося керівництво всією лісовою промисловістю і заготівлею деревного палива в країні. Головліском був наділений надзвичайними повноваженнями, аж до мобілізації тяглової сили і людей, з метою запобігання паливній кризі в країні. У 1921–1922 рр. нагляд за організацією сплаву деревини у Дніпровському басейні здійснювало також Управління лісової промисловості України «Укрліском».

на лісосплаві. Згодом він стає плотогоном Радульської сплавної дільниці тресту «Україніліс». Його заробіток, а тоді плотогони за свою роботу отримували і гроші, і продовольчий пайок, був значною допомогою великій родині. Важке дитинство заклало підвалини працелюбності, старанності, допитливості, наполегливості, цілеспрямованості.

У 1929 році Анатолій Львович вступив до Київського медичного інституту. За час навчання виявив хист до наукових досліджень. У 1933 році після закінчення інституту був направлений на наукову роботу та зарахований до аспірантури під керівництвом Миколи Дмитровича Стражеска. У 1936 році захистив кандидатську дисертацію. Науково-педагогічну діяльність розпочав на посаді асистента кафедри факультетської терапії Київського медичного інституту, в 1939 році йому присвоїли вчене звання доцента. Одночасно він працював в Українському інституті клінічної медицини, здобуваючи клінічний досвід з лікування захворювань внутрішніх органів⁴.

Того ж року одружився зі студенткою Київського медичного інституту Єлизаветою Михайлівною Назаренко, яка згодом стала лікарем. 25 лютого 1940 року в них народився син Володимир.

На другий день після вторгнення військ нацистської Німеччини на територію СРСР 23 червня 1941 року Анатолій Львович був мобілізований Кіровським райвійськкоматом м. Києва на фронт. Працював начальником медичного відділення – провідним терапевтом евакуаційного госпіталю 3420⁵, заступником начальника лікувальної частини військового госпіталю 4716. Демобілізувався в 1944 році у званні майора медичної служби. Наказом командувача Калінінським фронтом від 25.07.1943 №733 нагороджений орденом Червоної Зірки⁶.

*А. Л. Міхньов серед працівників евакогоспіталю 4716
(у другому ряду в центрі). 1943 р.⁷*

4 Краткие вехи биографии А. Л. Михнева // Аптека. 2009. № 23 (694). С. 14. URL: <https://www.apteka.ua/article/8705> (дата звернення 08.05.2019).

5 Евакогоспіталь 3420 Південного, Південно-Західного, Калінінського та Першого Прибалтійського фронту у період з 10.07.1941 по 22.10.1941 та з 05.02.1942 по 01.12.1943 входив до складу Діючої армії Збройних сил Союзу РСР, у грудні 1943 року перейменований у евакогоспіталь 4716, який перебував у складі Діючої армії з 01.12.1943 по 26.02.1944 та з 31.07.1944 по 09.05.1945. Див.: «Перечни соединений, частей и учреждений Советской Армии со сроками вхождения их в Действующую армию» // Части и учреждения медицинской службы. 1. Госпитали. Часть 4. URL: http://www.teatrskazka.com/Raznoe/Perechni_voisk/Perechen_28_04.html; Часть 5. URL: http://www.teatrskazka.com/Raznoe/Perechni_voisk/Perechen_28_05.html (дата звернення 08.05.2019).

6 Нагородний аркуш А. Л. Міхньова // Подвиг народа. URL: <http://podvignaroda.ru/?#id=17848109&tab=navDetailDocument> (дата звернення 08.05.2019).

7 Історія інституту // «ННЦ «Інститут кардіології ім. академіка М. Д. Стражеска» НАМН

У 1944 – 1949 роках Анатолій Львович працював доцентом Київського медичного інституту. У 1949 році захистив докторську дисертацію на тему: «До питання щодо порушення тканинного вуглеводного і білкового обміну при хворобах печінки». Наукові результати, отримані ним під час проведення досліджень та підготовки дисертації, сприяли розвитку вітчизняної науки гепатології.

У 1949 році А. Л. Міхньов обіймає посаду заступника директора з наукової роботи Українського науково-дослідного інституту клінічної медицини. У 1950 році за рішенням Вищої атестаційної комісії СРСР йому присвоюють учене звання професора. З 1952 по 1970 рік він директор Українського науково-дослідного інституту клінічної медицини імені академіка М. Д. Стражеска (нині – «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М. Д. Стражеска» Національної академії медичних наук України»).

Результати своїх наукових досліджень та клінічних розробок А. Л. Міхньов виклав у близько 200 наукових працях, з яких 8 монографій. Під керівництвом видатного вченого виконано 15 докторських і 22 кандидатські дисертації. Його учнями були: академік Л. А. Пиріг, професори Б. М. Безбородько, В. П. Безуглий, І. М. Ганджа, Н. А. Гватуа, М. С. Говорова, В. А. Горчаков, В. М. Дзяк та інші. Його інтелект, енергійність, вірність науці, висока порядність і чуйність служили й будуть служити прикладом для багатьох поколінь майбутніх лікарів-терапевтів.

Володіючи неабиякими організаторськими здібностями, Анатолій Львович виконував велику науково-організаційну роботу. Очолював правління Українського товариства терапевтів і товариства терапевтів м. Києва, був членом президії Всесоюзного товариства кардіологів, членом комісії з кардіології Академії медичних наук СРСР. Також він не залишався осторонь громадської діяльності, зокрема, обирався депутатом Київської міської ради депутатів трудящих, працював заступником головного редактора журналу «Врачебное дело»⁸.

За досягнення в галузі медицини А. Л. Міхньов удостоєний звання заслуженого діяча науки Української РСР, нагороджений орденом Леніна, двічі орденом «Знак Пошани», а також медалями Союзу РСР.

Помер 03 жовтня 1970 року в Києві на 62-му році життя. Похований на Байковому кладовищі⁹.

Його ім'ям названо одну з центральних вулиць селища Радуль, де й досі стоїть будинок, в якому з 1909 по 1928 рік жив Анатолій Львович.

У місті Києві та селищі Радуль на будинках, де жив А. Л. Міхньов, встановлені меморіальні дошки. Меморіальна дошка також встановлена на будинку Інституту кардіології імені академіка М. Д. Стражеска.

Меморіальна дошка на будинку в м. Києві, де жив А. Л. Міхньов

Меморіальна дошка на будинку, у якому жив Міхньов А. Л., смт Радуль, вул. Міхньова, буд. 23

України. Офіційний сайт. URL: <https://strazhesko.org.ua/istoriya/> (дата звернення 08.05.2019).

⁸ Нині назва журналу «Лікарська справа – Врачебное дело».

⁹ Человек большой жизненной энергии: 100-летний юбилей кардиолога А. Л. Михнева // Український медичний часопис: наук.-практ. загальномед. журн. / Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. Київ: ТОВ «Моріон». 2009. № 3 (71). С. 6–8.

Справу Анатолія Львовича гідно продовжив його старший син Володимир Анатолійович, який у 1963 році з відзнакою закінчив Київський медичний інститут, у 1966 році – аспірантуру при кафедрі патологічної фізіології Київського медичного інституту, з 1989 року він професор кафедри. Нині – головний учений секретар НАМН України (з 1997 р.), член Президії НАМН України, член-кореспондент НАМН України, професор, доктор медичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки; кавалер ордена «За заслуги» III ступеня та ордена «Преподобного Агапіта Печерського» II ступеня; член правління Українського товариства патофізіологів; професор кафедри патологічної фізіології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця МОЗ України¹⁰.

Кожна людина має свою долю. Одну досить швидко забувають, іншу – якийсь час пам'ятають. І лише небагатьом випадає залишитися у «великому часі». Є всі підстави стверджувати, що Анатолій Львович Міхньов належить до останніх. Українська медична спільнота високо цінує його внесок у розвиток вітчизняної медицини. А земляки в Радулі зберігають теплі спогади про нього й донині, адже він ніколи й нікому не відмовляв і допомагав у разі потреби.

References

1. Metrychna knyha Radulskoyi yedynovirskoyi tserkvy Pokrova Presvyatoyi Bohorodytsi, 1909 r. // Derzh. arkhiv Chernihivskoyi obl. F. 679. Op. 10. Spr. 2081. Ark. 111 zv.
2. Spovidnyy rozpyt Radulskoyi yedynovirskoyi tserkvy Pokrova Presvyatoyi Bohorodytsi, 1914 r. // Derzh. arkhiv Chernihivskoyi obl. F. 679. Op. 1. Spr. 460. Ark. 49 zv.
3. Kratkye vekhy byohrafyy A. L. Mikhnova // Apteka. 2009. № 23 (694). S. 14. URL: <https://www.apteka.ua/article/8705> (data zvernennya 08.05.2019).
4. Nahorodnyy arkush A. L. Mikhnova // Podvyh narodu. URL: <http://podvignaroda.ru/?#id=17848109&tab=navDetailDocument> (data zvernennya 08.05.2019).
5. Istoriya instytutu // «NNTS «Instytut kardiologiyi im. akademika M. D. Strazheska» NAMN Ukrainy. Ofitsiynyy sayt. URL: <https://strazhesko.org.ua/istoriya/> (data zvernennya 08.05.2019).
6. Chelovek bolshoy zhyznennoy énerhyi: 100-letnyy yubyley kardyoloha A. L. Mikhnova // Ukrayinskyy medychnyy chasopys: nauk.-prakt. zahalnomed. zhurn. / Nats. med. akad. pislyadyplom. osvity im. P. L. Shupyka. Kyiv: TOV «Morion». 2009. № 3 (71). Ark. 6–8.
7. Volodymyr Anatoliyovych Mikhnov (do 70-richnoho yuvileyu) // Medychna nauka Ukrainy. 2010. № 1. Ark. 264–265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnmu_2010_1_48 (data zvernennya 08.05.2019).

Асадчев Олександр Іванович – провідний експерт Департаменту з питань економічного розвитку та ціноутворення апарату Федерації професійних спілок України, заступник Голови президії Українського фонду пошуку «Пам'ять», член громадської ради при Державній архівній службі України, автор-упорядник «Книги Пам'яті селища Радул Ріпкинського району Чернігівської області».

Alexander Asadchev – leading expert of the Department of Economic Development and Pricing of the Federation of Trade Unions of Ukraine, Deputy Chairman of the Presidium of the Ukrainian Search Foundation «Memory», a member of the Public Council under the State Archives of Ukraine, author of the «Book of Remembrance of the settlement Radul Ripky district of Chernihiv region».

To the 110th anniversary of the birth of the outstanding scientist A. L. Mikhnov

The article is dedicated to Anatoly Mikhnov, an outstanding Ukrainian scientist-therapist, doctor of medical sciences, professor, Honored Scientist of the Ukrainian SSR, who was born on

¹⁰ Володимир Анатолійович Міхньов (до 70-річного ювілею) // Медична наука України. 2010. № 1. С. 264–265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnmu_2010_1_48 (дата звернення 08.05.2019).

July 1, 1909 in a large family in the sloboda of Radul, Lyubetska parish of Horodnya district of Chernihiv province (now - settlement of Radul, Ripkinsky district of Chernihiv region).

Remaining an orphan in childhood, Anatoly began his labor activity at the age of 13 as a worker, then a raftsmen Radulsky rafting section of the trust «Ukrainforest». From 1929 to 1933 he studied at the Kiev Medical Institute. Since 1939 - Associate Professor of this institute. From 1941 to 1943 he worked as a leading therapist, deputy chief of the medical unit at a military evacuation hospital. In 1949, he received a doctor's degree and became the Deputy Director for Scientific Research of the Ukrainian Research Institute of Clinical Medicine named after Academician M. D. Strazhesko (now - the National Scientific Center "Institute of Cardiology named after Academician M. D. Strazhesko" of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine»). From 1952 to 1970 - Director of this institute. He is the author of more than 200 scientific works, including 8 monographs. Under his guidance, 15 doctoral and 22 candidate's theses were performed. His disciples were academician L. A. Pirig, professors B. M. Bezborodko, V. P. Bezugly, I. M. Ganja, N. A. Gvatou and others. Died A. L. Mikhnev October 03, 1970 in Kiev at the 62nd year of life. Buried at Baykovo Cemetery.

Keywords: *Anatoly Mikhnov, Honored Scientist of the Ukrainian SSR, cardiologist, Ukrainian Society of Therapists, Kyiv, settlement Radul, Kyiv Medical Institute.*

Дата подання: 15 травня 2019 р.

